

till ersättning för nummerhäst, som under tjenstgöring störtade eller så skadades, att han blifver för framtiden obrukbar.

Om remiss af denna min motion till Stats-Utskottet anhålles.

Stockholm den 24 Januari 1884.

Eric Olsson,
från Örebro län.

N:o 24.

Af Herr E. Thomasson: Om beviljande af anslag för inredning af bibliotekshuset i Lund.

Otillräckligheten af den lokal, hvori Lunds universitetsbibliotek är inrymdt, och de olägenheter, lokalens beskaffenhet i öfrigt förorsakar, hafva föranlett den nyss utnämnde bibliotekarien att hos det större akademiska konsistoriet göra följande framställning:

»Sedan lång tid tillbaka har bristen på nödigt utrymme i universitetsbibliotekets boksalar äfvensom på lämplig expeditions- och arbetslokal varit ett känt och allmänt öfverklagadt faktum. Redan 1873 väcktes på denna grund af dåvarande bibliotekarien fråga om utvidgande af dess lokaler; och såsom ett väsentligt skäl för uppförandet af en ny universitetsbyggnad anfördes redan då önskvärdheten, att universitetsbiblioteket kunde komma i tillfälle att öfvertaga de i biblioteksbyggnadens bottenvåning belägna, för andra universitetets behof upptagna lokaler. Uppförandet af en särskild ny biblioteksbyggnad ansågs nemligen, af ekonomiska skäl, icke böra ifrågakomma. I den omfattande byggnadsplan, som 1874 uppgjordes och som omsider vid 1877 års riksdag föranledde beviljandet af nödigt byggnadsanslag, ingick äfven ursprungligen anbringandet af värmeledning i biblioteksbyggnaden. Då emellertid en inskränkning af det ursprungliga kostnadsförslaget visade sig nö-

dig, uteslöts derifrån bland annat den ifrågavarande värmeledningen, och frågan om dess anbringande blef tills vidare uppskjuten. Innan det nya universitetshuset var färdigt och de ifrågavarande lokalerna i biblioteksbyggnadens bottenvåning för bibliotekets behof kunde tagas i anspråk, kunde någon förändring i de bestående förhållandena icke heller lämpligen genomföras. Frågan om dessa lokalers inredning och uppvärmning har på denna grund måst förblifva hvilande.

Under den tid af mera än ett årtionde, som förflutit sedan frågan om utvidgning af bibliotekets lokaler först framställdes såsom en oafvislig nödvändighet, har emellertid bokförrådet ständigt ökat, det växande antalet af universitetets medlemmar har gjort frånvaron af arbets- och lärum för besökande ständigt mera känbar, och i de öfverfyllda boksalarne har hvarje arbete inom biblioteket af dess tjänstemän utöfver de löpande göromålen blifvit så godt som omöjligt. Äfven dessa sistnämnda hafva endast med yttersta svårighet kunnat uppehållas. Det enda 2 trappor upp belägna rum, som under den kalla årstiden kan uppvärmas, har måst tjena till vistelseort för samtliga bibliotekets tjänstemän och dess vaktmästare, samtidigt med att det måst användas till expeditjonsrum för alla lånesökande och till lärum för studerande.

Betydliga delar af bibliotekets samlingar hafva måst magasineras på vinden, och det stöter ej sällan på de yttersta svårigheter att i sitt systematiska sammanhang placera nyinkommande litteratur — allt på grund af bristande utrymme. Näppeligen torde något större offentligt bibliotek, åtminstone i norra Europa, finnas, som arbetar under så ogynsamma yttre förhållanden.

Behovvet af att tillgodogöra sig de lokaler, som genom uppförandet af universitetsbyggnaden blifvit lediga och som utan väsentligare förändringar kunna användas till biblioteks- och arbetsrum, är sålunda obestriddt.

Genom deras ändamålsenliga inredning kan ett utrymme vinnas, som synes böra blifva tillräckligt för den närmaste framtiden, helst om hela eller någon större del af det gamla universitetshuset får för bibliotekets behof disponeras.

Biblioteksbyggnadens bottenvåning består af en större sal (universitetets gamla fest-auditorium, den så kallade Carolina-salen), en vestibul, samt ett större och tvenne mindre rum, i hvilka förr universitetets historiska museum varit inrymdt. Med afseende på dessa lokalers användning får jag vördsamt föreslå följande:

1) »Carolina-salen» inredes till en boksal genom anbringande af hyllor från golf till tak långsät alla väggytor och tvärsöfver golfvet mellan fönstren, från hvilka tillräckligt ljus erhålles.

2) I historiska musei gamla lokal — byggnadens östra del — inredes *dels* en tambur, det mindre rummet mot söder hvarest vaktmästaren, som har tillsyn öfver besökandes öfverplagg, lämpligen erhåller sin arbetsplats, *dels* en läsesal, hvartill den rymliga och ljusa lokalen i byggnadens östra gafvel synnerligen väl lämpar sig, *dels* slutligen en låne- och expeditjonslokal — det mindre rummet mot norr — hvilken genom anbringande af en dörr sättes i sammanhang med tamburen, som för närvarande är derifrån skild genom en cloisonvägg.

3) I vestibulen inredes närmast fönstren tvenne mindre arbetsceller för de tjänstemän, hvilka äro sysselsatta med katalogskrifning, emottagande och granskning af ny ankommande litteratur m. m., som till bibliotekets inre förvaltning hörer. För vinnande af nödig belysning i den del af vestibulen, som är belägen närmast ingången, förses väggarna till dessa arbetsrum med fönster af mattslipadt glas. Vid ena sidan af denna förstuga eller yttre tambur anbringas ett toiletterum för besökandes och tjänstemäns bekvämlighet.

Hela detta rum förses med brädgolf.

4) I expeditjonslokalen och det närmast tjänsterummet belägna hörnet af Carolina-salen anbringas spiraltrappor af jern till bibliotekets öfre våningar. Den i tornet befintliga, i hög grad vanprydliga och eldfarliga trätrappan, hvilken icke vidare kommer att af allmänheten begagnas och som äfven af tjänstemännen endast undantagsvis torde komma att användas, afstänges vid ingången till vestibulen. En dörr anbringas å detta stängsel.

5) Lös inredning, bestående af bokhyllor, arbets- och skrifbord, stolar och så vidare för läsesal, expeditjonslokal och tjänstemännens arbetsrum, anskaffas i mån af behof. Genom förflyttning af låne-, expeditjons- och arbetsrum till byggnadens bottenvåning blir det nuvarande enda arbetsrummet i dess öfversta våning ledigt att användas till boksal, liksom äfven den så kallade Kanslersalen i mellanvåningen genom bortflyttande af de der befintliga porträtten erbjuder ett icke obetydligt utrymme för böckers uppställning. Hyllor böra derfor i dessa båda rum anbringas långs åt väggarna samt i deras midt (inåt från fönsterväggen). För att förekomma olägenheterna af den ökade belastningen af dessa båda öfver hvarandra belägna rum, anbringas jernpelare, hvilka inklädas i hyllorna så väl i dessa rum som i den nedanför belägna vestibulen, samt en murad pelare i källaren derunder.

En beräkning af kostnaden för denna nya inredning af bibliotekets lokaler, hvori äfven ingår hela byggnadens förseende med dubbelfönster — något som är så mycket nödvändigare, som de nu befintliga fönstren äro ytterst otäta och bristfälliga — samt uppförande af hyllor i nedersta våningen af det gamla universitetshuset, har på min begäran blifvit verkställd af

byggnadskonduktören Svensson. Detta kostnadsförslag, hvilket härmed bifogas, uppgår till en summa af 14,588 kronor 10 öre.

Ett oefftergiftigt vilkor för genomförandet af dessa förändringar och möjliggörande af de arbeten inom biblioteket med dess tidsenliga katalogisering och ordnande, hvilka ej längre böra och kunna uppskjutas, är emellertid byggnadens förseende med värmeledning i alla dess lokaler.

Så väl Kongl. Biblioteket i Stockholm som universitetsbiblioteket i Upsala äro försedda med värmeledningsapparat. Af erfarenhet kan jag intyga fördelarne deraf, icke blott ur synpunkten af tjänstemännens välbefinnande, hvarvid dock äfven torde fästas något afseende, utan äfven för biblioteksarbetets fortgång. Då hvarje bokcell genom uppvärmning kan användas såsom ett arbetsrum hela året om, ligger det i sakens natur, att arbetet kan pådrifvas med vida större skyndsamhet. Så väl tjänstemän som besökande blifva på detta sätt, i en helt annan grad förtrogna med boksamlingen, än då vistelsen i boksalarne omöjliggöres genom en temperatur, som under en stor del af året håller sig under eller omkring fryspunkten.

På min anmodan har Kockums mekaniska verkstads aktiebolag aflemnat ett förslag till biblioteksbyggnadens uppvärmning medelst ett så kalladt medeltrycksvarmvattensystem, hvilket förslag jemte tillhörande ritning och skrifvelse i ämnet härmed bifogas. Eldstaden för denna värmeledning skulle enligt detta förslag anbringas å källaren under byggnadens östra del, och till förekommande af eldfara skulle hvalf mellan jernbanskenor slås öfver värmeledningsapparaten derstädes. Kostnaden för värmeledningen och dess uppsättning samt godsets transport till Lunds jernvägsstation skulle, enligt gjordt anbud, uppgå till 10,300 kronor. Apparatens inmurning, uppförande af skorsten, inläggning af cementgolf i källaren m. m., hvilket icke ingår i detta anbud, har af byggnadskonduktör Svensson, på sätt hans bilagda kostnadsförslag utvisar, beräknats uppgå till 4,066 kronor 30 öre.

I det gamla universitetshusets nedra våning skulle lämpligen tills vidare kunna förvaras sådana bibliotekets tillhörigheter eller deposita, hvilka icke i egentlig mening tillhöra dess samlingar eller endast undantagsvis användas, såsom t. ex. de derstädes deponerade delarne af Malmö länsarkiv, upplaget af universitetets årsskrift och af samling af Sveriges gamla lagar, äldre utländska tidskriftserier o. s. v. I en framtid torde visserligen denna byggnad i sin helhet komma att för universitetsbibliotekets behof erfordras och kan då lämpligen genom en sammanbyggnad förenas med nuvarande biblioteksbyggnaden. Tills vidare, möjligen för ett eller annat årtionde, torde dock utrymmet utan denna tillökning, hvilken skulle medföra en kostsam nybyggnad, komma att visa sig tillräckligt. Genom utförandet af dessa anordningar skulle sålunda vinnas:

en för allmänheten lätt tillgänglig, i byggnadens centrum belägen *expeditionslokal* för utlåning samt ett särskildt, dermed i sammanhang stående, rymligt och ljust *läsrum*;

arbetsrum för tjänstemännen, samt en *tambur*, som på samma gång är vaktmästarens arbetsplats;

hela bibliotekslokalens tillgänglighet året om genom dess uppvärmning samt deraf följande ökad skyndsamhet i biblioteksarbetenas bedrivande, samt slutligen:

utrymme för boksamlingens systematiska uppställning och tidsenliga ordnande.

Sammanlagda kostnaden för dessa anordningar skulle enligt de bilagda kostnadsberäkningarne uppgå till 28,954: 40, eller i rundt tal till 30,000 kronor.

Det ringa öfverskott, som möjligen skulle kunna uppstå, skulle lämpligen kunna användas till ökande af bibliotekets lösa inredning eller till bestridande af arbetshjelp vid inflyttningen i de nyinredda lokalerna.

Under förhoppning att Konsistorium täckes vid denna framställning fästa afseende, tillåter jag mig att till slut erinra om vigten af att någon åtgärd *med det allra snaraste* vidtages för afhjelpande af de svårigheter, under hvilka biblioteket arbetar. De hafva länge utgjort ett hinder för denna institution att, såsom önskvärdt varit, fylla sitt ändamål i forskningens och studiernas tjänst; de hota för närvarande att göra en af universitetets dyrbaraste samlingar i det närmaste otillgänglig. Med hvarje år — för att icke säga med hvarje månad — ökas genom bibliotekets tillväxt dessa olägenheter; och ju längre tillgodoseendet af dessa behof uppskjutes, desto större tid och desto betydligare kostnad kommer att behövas för det ändamålsenliga ordnandet af de i trånga och obeqväma lokaler hopade bokmassorna.

Lund den 3 Januari 1884.

Elof Tegnér.

Sedan universitetets drätselnämnd, hörd öfver denna framställning, vitsordat behovet af så väl den föreslagna förändrade inredningen som anbringandet af uppvärmningsapparat, men ådagalagt att universitetet sjelft ej egde medel till bestridande af kostnaden för förslaget genomförande, beslöt konsistoriet den 10 uti innevarande månad att ingå med underdånig hemställan om utverkande af statsanslag för ändamålet å 30,000 kronor.

Uti sin underdåniga skrifvelse härom, yttrar konsistoriet, att det vid

aflåtandet sistlidne Juni månad af sin framställning om beredande af statsanslag för universitetets behof varit betänkt på att jemväl framhålla angelägenheten af anslag för förändrad inredning af bibliotekshuset äfvensom för anskaffande af värmeledning, men att konsistoriet ansett sig ej böra upptaga denna begäran bland sina riksdagspetita, vid det förhållande att bibliotekarietjensten för tillfället var ledig, och konsistoriet ville afvakta yttrande i ämnet af den, som komme att till befattningen utnännas.

Sedan emellertid den nye bibliotekarien med dylikt yttrande inkommit, anhölle nu konsistoriet i underdånighet — att Kongl. Maj:t täcktes, »vid betraktande af de stora och på universitetets allmänna uppgift djupt inverkan svårigheter, med hvilka biblioteket för närvarande har att kämpa, aflåta nådig proposition till Riksdagen om beviljandet af ett anslag till ofvan uppgifna belopp och ändamål.»

Eftersom denna konsistoriets anslagsbegäran icke inkommit så tidigt, att den kunnat komma under skärskådande vid uppgörandet af statsbudgeten för nästkommande år, lärer väl någon proposition i ämnet till nu församlade Riksdag icke vara att från regeringen förvänta. Men då saken är af trängande vikt, och på det att icke ett helt år onödigtvis må gå förloradt för biblioteksinstitutionens tidsenliga anordnande, har jag trott mig böra på detta sätt underställa frågan Riksdagens bepröfvande; och *då* biblioteket uppenbarligen icke kan ens hjälpligt fylla sin bestämmelse utan vidgad utrymme och uppvärmning;

då fullständig plan för genomförande af de nödiga förändringarne äfvensom ritningar och kostnadsförslag finnas uppgjorda;

då hvarje uppskof försvårar de förefintliga olägenheterna och ökar kostnaden för deras ändtliga afhjelpande; och

då det skulle vara en oförsvarlig misshushållning med statens egendom att låta de för bibliotekets utvidgning afsedda och därför så väl behöfliga lokalerna än vidare stå obegagnade, vågar jag hoppas bifall till min vördsamma hemställan,

att Riksdagen ville bevilja ett anslag å 30,000 kronor till bibliotekshusets i Lund ändamålsenliga inredning för bibliotekets behof och för anbringande derstädes af värmeledningsapparat, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med bibliotekariens till det större akademiska konsistoriet afgifna, här ofvan intagna förslag, samt medgifva, att å anslaget möjligen uppkommande öfverskott må användas antingen till ökande af bibliotekets lösa inredning eller

till bekostnad af arbetshjelp vid inflyttning i de nyinredda bibliotekslokalerna.

Samtliga till ärendet hörande handlingar, ritningar och kostnadsförslag utber jag mig att framdeles få inlemna till Stats-Utskottet, dit min motion torde varda hänvisad.

Stockholm den 25 Januari 1884.

E. Thomasson.

N:o 25.

Af Herr A. H. Sandström: Om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående ändring i gällande reglemente för Folkskoleläraryarnes pensionsinrättning.

Det torde må hända förefalla ogranlaga att återkomma med en framställning, som vid sistlidne riksdag blef afslagen af Stats-Utskottet utan reservation och af Första Kammaren utan votering; men jag kan dock ej underlåta att å nyo motionera om en underdånig skrifvelse, åsyftande ändring uti gällande nådiga reglementet för Folkskoleläraryarnes pensionsinrättning.

Härtill föranledes jag närmast af den votering i frågan, som egde rum i Andra Kammaren. Der fanns en aktningssjudande minoritet, som ansåg förslaget billigt och rättvist. Det är ock i billighetens och rättvisans namn jag ännu en gång vågar bringa frågan på tal.

Alla menniskor, seminarieelever icke ens undantagna, kunna här i lifvet mötas af otur. Det behöfver ingalunda vara sjelfförvålladt, att några